سێ ستراتیژ و ڕیفراندۆم ...
نادر عبدالحمید

سەرەتا

تا ئێستا لە ڕوانگە و گۆشەی جۆراوجۆرەوە باس لە ڕیفراندۆم و هەڵوێستی چەپ و کۆمۆنیزمی کوردستانی عێراق کراوە. ئەم وتارە لە ڕوانگەی ستراتیژە جیاوازەکانی ناو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستان و عێڕاقەوە، ئەم مەسەلەیە دەخاتە بەر دیدی خوێنەران. هەڵوێستە جیاوازەکان (چ هاوڕابوونی پڕۆسەی ڕیفراندۆم و پێشوازیکردن لێی وە چ هاوڕانەبوون و ڕەتکردنەوەی) لە پەیوەند بە سێ (3) ستڕاتیژی جیاوازەوە لە ناو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستان و عێراقدا باس دەکات.
هەڵوێست بەرامبەر ئەم ڕیفراندۆمە دیاریکراوەی کوردستانی عێڕاق کە بڕیارە لە (25)ی سێپتەمبەری (2017) دا بەڕێوە بچێت، مەسەلەیەکی تاکتیکیە. هەمووو تاکتیکێکیش ئسوڵێکی ستڕاتیژی و بەرنامەیی بەسەریا زاڵە، هەروەها جیهانبینییەکی فکری سیاسی (و فەلسەفی)ش لەپشتیەوە وەستاوە. تاکتیک جگە لەوەی کە هەڵوێست ڕاگەیاندنە، مادییەت بەخشین، بەرجەستەکردنەوە و بەعەمەلی دەرهێنانی ستڕاتیژیشە لە شکڵ و شێوازێکی کۆنکرێتدا.

پێویستە ئەوەش بڵێم کە دیوارێکی ئاسنین سنوری نێوان تاکتیک و ستڕاتیژ لێک جیا ناکاتەوە، ئەوەی کە بۆ حزبێکی سەراسەری عێڕاقی تاکتیکە لە چۆنیەتی مامەڵەی لەگەڵ بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێڕاقدا، بۆ ڕێکخراوی کوردستانی هەر ئەو حزبە ستڕاتیژێکە. ئەمە کە لێرەدا باس لە بارودۆخی سیاسی کوردستانی عێڕاق و خەباتی چینایەتی و کێشەی کورد دەکەین، لەم پەیوەندەدا مەبەستمان مامەڵەیەکی ستڕاتیژیە، و ئەو مەسەلە و بابەتانەش کە لەناو ئەو چوارچێوەیەدا پێویستیان بە هەڵوێست گیری سیاسی عەمەلییە بە تاکتیک ناوزەد دەکەین لەوانە ئەم ڕیفراندۆمە دیاریکراوەی ئێستا.

سێ ستڕاتیژ

لە پەیوەند بە کوردستانی عێڕاق و کێشەی کورد لە عێڕاقدا، کۆمۆنیستەکانی کوردستان و عێڕاق، چ بە ئاگاییەوە بێت یان لە بێ ئاگایی واتا بە بێ ئەوەی بەخۆیان بزانن، لەناو چوارچێوەی سێ (3)

ستراتیژی سیاسی جیاوازدا، هەم خەریکی لێکدانەوە و شیکاری فکری و سیاسیین و هەم کار و چالاکی سیاسی عەمەلی خۆشیان ئەنجام دەدەن.
وەک پرەنسیپ و ئامانجە بەرنامەییەکان، هەموو کۆمۆنیستەکانی کوردستان و عێراق (ئەم پێناسەیە "حزبی شیوعی کوردستان-حشک" و "حزبی شیوعی عێراق-حشع" ناگرێتەوە) پێ دادەگرن لەسەر ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد و هێنانەدی سۆشیالیزم لە کوردستاندا. ئەوەی جیایان دەکاتەوە، چۆنچۆنی ئەمە دێتەدی؟ چ ڕێگەیەک دەگرنەبەر بۆ هێنانەدییەکەی؟ واتا ئەوەی جیایان دەکاتەوە ئەو ستراتیژانەیە کە لەو پێناوەدا دەیگرنە بەر.
1- ستراتیژی یەکەم: "ستراتیژی سەربەخۆیی کوردستان"، پێدادەگرێت لەسەر چەند خاڵێک، لەوانە:
A. مەسەلەی کورد لە عێراقدا کێشەیەکی چارەسەر نەکراوە، بیانووە بە دەستی بورژوا ناسیونالیستی کوردەوە تا هۆکاری هەموو گرفت و قەیرانەکان ببەستێتەوە بە ستەمی میللی و کێشەی نەتەوەیی کورد و هەڕەشە و مەترسییەکانی دەوڵەتی ناوەندی لەسەر کوردستان. کۆسپێکی سەر ڕێگای خەباتی چینایەتی و سۆشیالیزمە. جگە لەوەش هەرێمی کوردستان لە چارەکە سەدەی ڕابردوودا پەرەسەندنێکی سەربەخۆ لە عێراقی بەخۆیەوە بینیوە و بۆشایی و کەلێنێکی فراوان هاتەتەئاراوە لە نێوان کۆمەڵگەی کوردستان و بەشەکانی تری عێراقدا.
B. لە ڕوانگەی ئەو ستراتیژەوە، دەوڵەت-بوونی کوردستان چوارچێوەیەکی زەرورە بۆ ئەوەی خەباتی ئازادیخوازانە و یەکسانیخوازانە بتوانێت؛ سەروەری یاسا، سەکیولار بوون و غەیرە قەومی بوون، مۆدێرنیەت و یەکسانی نێوان هەموو دانیشتوانی کوردستان بهێنێتەدی جیا لە ژن بوون و پیاو بوونیان، جیا لە ئایین و نەتەوەیان …هتد.
C. هەروەها دەوڵەت-بوون چوارچێوەیەکی یاسایی زەرورە تا کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان بە ڕابەرایەتی کۆمۆنیستەکان دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد بڕوخێنن و دەسەڵات بگرنە دەست و سۆشیالیزم بهێننەدی.
2- ستراتیژی دووەم "ستراتیژی یەکێتی خەباتی چینایەتی و نێونەتەوەیی"، پێدادەگرێتەوە لەسەر چەند خاڵێک لەوانە:
A. پەرەسەندنی سەرمایەداری و ڕۆشنبوونەوەی هەرچی زیاتی ڕیزبەندی چینایەتی لە کوردستانی عێراق و گەشەی ناڕەزایەتییەکانی کرێکاران و زەحمەتکێشان بەڕووی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورددا.
B. نەمانی زوڵمی نەتەوەیی دوایی (2003)، و بەوپێیەش نەمانی بنەمای سەرهەڵدانی بزوتنەوەیەکی جەماوەری کە چین و توێژی جیاجیا

کۆبکاتەوە لە یەک بزوتنەوەی وەستانەوە بەڕووی ستەمی میللیدا.

C. ستڕاتیژی کۆمۆنیستی لە کوردستاندا، بۆ چارەسەری کێشەی نەتەوایەتی دەبێت نەک لە نزیکایەتی لەگەڵ بورژوا ناسیونالیستی کورد، بەڵکو لە دژایەتی ئەو و لە پەیوەند بە هاوپشتی چینایەتی و نێونەتەوەیی کرێکار و زەحمەتکێشی کوردستان لەگەڵ هی تەواوی عێڕاقدا دابڕێژرێت.

D. وە تا ئەو شوێنەی کە پەیوەستە بە سیاسەت و ستڕاتیژی بزوتنەوەی کۆمۆنیستیەوە بۆ ڕابەرایەتی خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی کوردستان دەبێ لە هەوڵی ڕووبەڕووبونەوە و بەکژاچوونەوەی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستدا بێت لە کوردستاندا بە پاشەکشە پێکردنی ئەو دەسەڵاتە و زەمینە خۆشکردنی خەباتی گشت چینی کرێکار لەسەراسەری عێڕاقدا بۆ ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەند، کە خۆی بنەمای هەڵپەچان و وێلانی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کوردیشە لە هەرێمی کوردستاندا. ئەمە ڕێگەی ئەم ستڕاتیژەیە بە چارەسەری مەسەلەی کورد لە عێڕاق و هەروەها بە تێکشکاندنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد و هێنانەدی سۆشیالیزم لە کوردستان (وەک بەشێک لە هێنانەدی سۆشیالیزم لە عێڕاقدا).

3- ستڕاتیژی سێهەم: “ستڕاتیژی گرتنەدەستی دەسەڵات” لە هەرێمی کوردستانی عێڕاقدا.

A. تەواوی بنەماکانی ستڕاتیژی دووەم دەگرێتەخۆی و تەنها لە خاڵێکدا جیاوازە (نەک ناکۆک).

B. ئەویش لەبەرچاو گرتنی بارودۆخی تایبەتی کوردستانە بۆ خەباتی کۆمۆنیستی. ئەم ستڕاتیژە نەک وەکو ستڕاتیژی دووەم دامەزرابێت لەسەر “پاشەکشە پێکردنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیستی کورد”، و پەیوەستکردنەوەی ڕوخانی ئەم دەسەڵاتە لە هەرێمەکەدا بە سەرکەوتنی خەباتی کرێکاران و زەحمەتێکشانی تەواوی عێڕاقەوە بە ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندیدا، بەڵکو دامەزراوە لەسەر بنەمای هەوڵدان بۆ تێکشاکاندن و ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوا ناسیونالیست لە هەرێمی کوردستانی عێڕاق و گرتنە دەستی دەسەڵات لەلایەن کۆمۆنیستەکانەوە و کردنی هەرێمەکە بە پایەگای پەرەپێدانی خەباتی کرێکاران و زەحمەتکێشانی عێڕاق و بزوتنەوەی کۆمۆنیستی عێڕاق دژی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندیدا.

C. ئەم ڕوانگەیە هێنانەدی هاوپشتی چینایەتی و نێونەتەوەیی، هەروەها چارەسەری کێشەی نەتەوەیی پەیوەست دەکاتەوە بە هەوڵدانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستیەوە بە گرتنەدەستی دەسەڵات لە هەرێمی کوردستاندا. واتا ئەمە پەیوەست ناکاتەوە بە بونی دەوڵەتێکی سەربەخۆ لە کوردستاندا (وەك ستڕاتیژی یەکەم) وە پەیوەستیشی

ناکاتەوە بەوەی کە پێشوەخت وەیا هاوکات پەیوەستی بە تێکشکاندن و ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازییەوە هەبێت لە دەوڵەتی ناوەندیدا (وەک ستڕاتیژی دووەم)، بەڵکو دەیەوێت کوردستان بکاتە پایەگایەک بۆ ئەو مەبەستە. هەروەک چۆن بورژوا ناسیونالیستی کورد دەستی باڵای هەبوو لە شکڵدانەوە بە دەوڵەتی بورژوازی عێڕاق لە (2003) بەدواوە، بەهەمان شێوە کرێکار و زەحمەتکێش لە هەرێمی کوردستاندا بە ڕابەرایەتییەکی کۆمۆنیستییەوە دەتوانن هەم لە تێکشکاندنی ئەو دەوڵەتە بورژوازییەی عێڕاق و هەم لە شکڵدان بە دەوڵەتێکی شورایی و هێنانەدی کۆمەڵگەیەکی سۆشیالیستیدا ڕۆڵێکی بەرجەستەیان هەبێت.

ئەوەش بڵێین کە ڕیفڕاندۆم و سەربەخۆیی کوردستان، جێگەی ناکۆکی نین لەنێوان هەر سێ ستڕاتیژەکەدا وەک مافێکی گشتی دیموکراتیک. واتا کێشە لەسەر ئەوە نییە، ئایە خەڵکی کوردستان ئەو مافەیان هەیە یان نا وەیا ڕیفڕاندۆم باشە یان خراپە؟ کێشەکە لە هەڵسەنگاندنی جیاوازدایە بۆ بارودۆخێکی سیاسی و مێژوویی کە ئەم ڕیفڕاندۆم و سەربەخۆییەی کوردستانی تیادا بەڕێوە دەچێت.

ئایە لە بەرژەوەندی چارەسەری مەسەلەی کوردە یان نا؟ [illegible] ناسیونالیستانەیە و کێشەکە ئەوەش نییە، بەڵکو کێشە لەسەر ئەوەیە کە ئایە ڕیفڕاندۆمێکی دیاریکراو لە بارودۆخێکی سیاسی و مێژوویی دیاریکراودا لە بەرژەوەندی کرێکار و زەحمەتکێش و خەباتی سۆشیالیستییە یان نا؟ لێرەوە لە پەیوەند بە چونە پێشەوەی خەباتی کرێکاری و کۆمۆنیستی لە کوردستان و عێڕاقدا هەڵسەنگاندن و لێکدانەوەی جیاواز و بەوپێیەش هەڵوێستی سیاسی وەیا تاکتیکی جیاجیا دەگردرێتەبەر لە لایەن ئەو ستڕاتیژانەوە. لە کاتێکدا کە ستڕاتیژی یەکەم هاوڕای ئەم ڕیفڕاندۆمە دیاریکراوەیە، ستڕاتیژی دووەم و ستڕاتیژی سێهەم هاوڕا نین لەگەڵ ئەم ڕیفڕاندۆمە و هەڵوێستێکی ڕەخنەگرانە و نەیارانەیان هەیە بەرامبەری.

ئاوڕدانەوەیەک لە مێژوو، ستڕاتیژ لە دەورانی شکڵگیریماندا

بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق کە مێژووی شکڵگیریەکەی دەگەڕێتەوە بۆ ناوەڕاستی ساڵانی حەفتاکانی سەدەی بیست، ("کۆمەڵەی ڕەنجدەڕانی کوردستان" لەناو ئەو مێژووەدا نییە، بەڵکو لەناو مێژووی ناسیونالیزمدایە) بۆ درێژایی بیست ساڵ لە تەمەنی خۆی (لە 1975ەوە تا ساڵی 1995) پێداگری دەکرد لەسەر پەیوەستکردنەوەی چارەسەری مەسەلەی کورد بە خەباتی شۆڕشگێڕانە و ئازادیخوازانەی دیموکراتی سەراسەری گەلی عێڕاقەوە بۆ ڕوخاندنی دەسەڵاتی دەوڵەتی ناوەند و هێنانەدی یەکێتی خەباتی چینایەتی

کرێکارانی کوردستان لەگەڵ باقی هاوچینەکانیان لە عێراق و لەسەر ئەو بنەمایەش هەنانەدی یەکیەتی کۆمۆنیستەکانی کوردستان لەگەڵ کۆمۆنیستەکانی تەواوی عێراقدا لە حزبێکی کۆمۆنیستدا.
ئەم ستراتیژەی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی تا جنگی کەنداوی یەکەم (1991)، بە هەر کەموکوڕیەکەوە کە هەیبووبێت (کە خۆشی گوزارش لە ناوەڕۆکی ئەو بزوتنەوەیە دەکات لەو سەردەمەدا)، ستراتیژێکی کلاسیکی کۆمۆنیستەکانی جیهان بووە لەڕووی مێژووییەوە و لە ئێستاداشدا هەر پەیڕەوی دەکرێت لە وڵاتانێکدا کە ستەم و کێشەی نەتەوایەتی تیێدایە.

ئەم ستراتیژە لە دژایەتیەکی تەواودا بوو لەگەڵ ستراتیژی ناسیونالیزمی کورد و حزبەکانی، بەناوی (دیموکراتیەت بۆ عێراق و حوکمی زاتی بۆ کوردستان) کە دامەزرابوو لەسەر بنەمای ئەڵقەی داخراوی "جەنگ – گفتوگۆ" لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی، کە ماوەیەک جەنگی پێشمەرگایەتی شاخ و پاشان گفتوگۆ و دانوسان بوو بۆ بەدەستهێنانی حوکمی زاتی و سوکەڵە کردنی ستەمی نەتەوایەتی و بەدەستهێنانی چەند ئیمتیازێکی نەتەوەیی، کڵتوری و سیاسی و حزبی لە دەوڵەتی ناوەندی.

هەڵواسراوی کوردستان و سەربەخۆیی

بەدوای جەنگی کەنداوی (1991)دا بارودۆخێکی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابووری تازە دێتەئاراوە لە کوردستانی عێراقدا، کە دەبێتە ئۆردوگایەکی بێ ناسنامە و هەڵواسراو کە نە بەشێکە لە وڵاتێک و نە وڵاتێکی سەربەخۆشە، وە ژیان و چارەنوسی ئینسانەکانی ئەو کۆمەڵگەیەش دەکرێنە بارمتەی دەستی ئیمپریالیزمی ئەمریکی و هاوپەیمانانی، بە لەقاڵبدان و دەست کەتاکردنی ڕژێمی بەعس تا ئامانجە ستراتیژەکانی خۆیان بەرنە پێشەوە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا.
ئەمە و بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستانیش پێی نابووە ناو قۆناغێکی تر لە تەمەنی سیاسیەوە. پەرەدارببوو، هەڵسوڕاوان و ڕێکخراوەکانی توانیبوویان ببنە ڕێخەر و ڕابەری بزوتنەوە کۆمەڵایەتیەکانی وەک: شۆراکان، ژنان، بێکاران و ئاوارەکان و لە هەوڵی دروستکردنی بازوویەکی چەکداریشدا بوو (هێزی چەکداری "ڕەوتی کۆمۆنیست" و هەروەها لە هەندێ لە شۆراکانیشدا) … دواتریش خۆی کۆکردبۆوە لە حزبێکدا بەناوی "حزبی کۆمۆنیستی کرێکاری عێراق- حککع".

ئیتر ئەو ستراتیژە کلاسیکیەی بزوتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کوردستانی

عێراق (لە ساڵی 1975 وە تا ئەوکاتە)، کە لەسەرەوە ئاماژەمان پێداوە و "حککع"یش لە هەناوی خۆیدا هەڵگری بوو (بە جیاوازییەکەوە لە ناوەڕۆکی ستراتیژەکەدا کە پێداگرییەکی زیاتر لەسەر خەباتی کۆمۆنیستی و کرێکاری بۆ تێکشکاندن و ڕوخاندنی دەسەڵاتی بورژوازی لە دەوڵەتی ناوەندیدا دەکرد، نەک خەباتی شۆڕشگێڕانە و ئازادیخوازانە و دیموکراتیانەی سەراسەری گەلی عێراق بۆ ڕوخانی دەسەڵاتی دەوڵەتی ناوەند)، بەڵام ئەم ستراتیژە کلاسیکیە نەیدەتوانی وەڵامدەرەوەی ئەم بارودۆخە تازەیەی کوردستان بێت بەتایبەت لە پەیوەند بە چارەسەری زوڵمەکی نەتەوایەتی و تراژیدیایەک کە ئەو کۆمەڵگایەی تیا ڕاگیرابوو.

ستراتیژێک لە بارودۆخی تازەی کوردستانی دوای جەنگی کەنداوی یەکەم (1991) دەیتوانی ببێتە ئامرازی هەڵگرتنی کۆمۆنیزم و پەرەسەندنی؛ کە ئاڕاستەی هێنانەدەرەوەی کۆمەڵگەی کوردستان بوایە، لەو بارودۆخە تراژیدیایە و لە بارمتەییەی دەستی ئیمپریالیزم، وە ناسنامەیەکی یاسایی نێودەوڵەتی پێدابا، بە ئاسایی کردنەوەی ژیانی ئابوری و کۆمەڵایەتی، بە کێشمەکێشە سیاسییەکانی ناوخۆیی و ڕووبەڕووبوونەوەی چینەکان، نەک ئەردوگایەک بێت لەسەر کۆمەڵگە نێودەوڵەتییەکان ژیان و گوزەرانی دانیشتوانەکەی ببرێت بەڕێوە و پاسەوانیکەشی بسپێردرێت بە حزبە ناسیونالیستەکان.
هاوکات مەنسوری حیکمەت لە ساڵی (1995)دا و لە باسێکدا بەناوی "بەرگریکردن لە سەربەخۆیی کوردستان" بنەما فکری و سیاسیەکانی ئەو ستراتیژە تازەیەی گەڵاڵە کرد و ئەوکاتە وەک تاکتیکی (حککع) و ستراتیژی (کۆمیتەی کوردستان)ی ئەو حزبە پەسەند کرا. ئەوەی کە بۆچی ئەو حزبە نەیتوانی بەم تاکتیک و ستڕتیژە، کۆمۆنیزم لە کوردستاندا پەرەدار بکات و هێزی پێبگرێت، وە چارەنوسی کوردستانیش یەکلابکاتەوە و بیکاتە سەکۆی ئاڵوگۆڕێکی شۆڕشگێڕانە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا، باسێکی سەربەخۆیە و پەیوەست نیە بەم وتارەوە. ئەوەی لێرەدا جێگەی پێداگرتنە ئەوەیە کە ئەم تاکتیک و ستراتیژێکی کۆمۆنیستی دروست بوو لەو کاتە مێژووییەدا و یەکێک بووە لە شاکارە سیاسیەکانی کۆمۆنیزمی کرێکاری.

بارودۆخی تازەی دوای (2003)

بەدوای ڕوخاندنی ڕژێمی بەعس و داگیرکرنی عێراق لەلایەن ئەمریکا و هاوپەیمانەکانییەوە لە ساڵی (2003) بەدواوە، عێراق و کورستان چونەتە ناو بارودۆخێکی زۆر تازەترەوە. تا ئەو شوێنەی پەیوەستە بە

کوردستانەوە لەڕووی یاسایی و سیاسیەوە هەڵواسراویەکەی وەک هەرێمێک و ناسنامەکەی لە دەستوری عێراقدا یەکلا کرایەوە و بەو پێیەش چ لەسەر ئاستی ناوخۆی عێراق و چ لەسەر ئاستی نێودەوڵەتیش ڕەسمیەتێکی خۆی وەک هەرێمێکی فیدراڵ بەدەستهێنا.
حزبە بورژوا ناسیونالیستەکان نەک هەر لە هەرێمی کوردستاندا دەسەڵاتی لەرزۆکیان سەقامگیر بوو، بەڵکو لە دەوڵەتی ناوەندی عێراقیشدا بوون بە خاوەن پشکی دەسەڵات. ستەمی نەتەوەیی بەگشتی (چ بە واقعی و چ بە ڕەسمی) کۆتایی هات.

لەڕووی ئابوریشەوە کوردستان قەڵەمبازێکی گەورەی هاویشت لە پەرەسەندنی سەرمایەداری و کەڵەکەی سەرمایە و هەڵتۆقینی ملیۆنەر و ملیاردێرەکان وەک قارچکی بەهار و بوونی کوردستان بە بەشێک لە بازاڕی جیهانی سەرمایەداری و پیادەکردنی سیاسەتەکانی لیبرالیزمی نوێ تیایدا.
لەڕووی کۆمەڵایەتیشەوە کۆتایی یەکجارەکی هات بە پاشماوەکانی دەرەبەگایەتی و مەسەلەی جوتیاران و داماڵینی زوربەی هەرەزۆری دانیشتوانی کوردستان لە خاوەنداریەتی هۆکانی بەرهەمهێنان و ئامادەکردنیان بۆ بازاڕی کار. وە بەهۆی پەرەنەسەندوویی و هەروەها نەگرتنەبەری سیاسەتی بە پیشەسازی کردن و دامەزراندنی ژێرخانی ئابووری لە کوردستاندا و گرتنەبەری سیاسەتی بازاڕی ئازاد لەجێگەی، زوربەی ئەو هێزی کارە، یا ڕاستەوخۆ بێکارن و لەسەر دەرامەتی خانەوادەکان و پەیوەندیە کۆمەڵایەتیەکان دەژین بەبێ هیچ زەمانەتێکی کۆمەڵایەتی دەوڵەت، وە یا وەک بێکاریەکی داپۆشراو لە شکڵی موچەخۆری بندیواردان (کە حزبەکانی دەسەڵات سوئی ئیستیفادەی سیاسی لێدەکەن).

شەپۆلی کۆچ و ڕەوی گەنجان و لاوان ڕووەو دەرەوەی وڵات ئاماژەیە بە ئەوەی کە سەرمایەداری و دەسەڵاتەکەی لە کوردستاندا ناتوانێت ژیان و ئایندەی نەوەکانی ئەم کۆمەڵگەیە دابین بکات و کەوتۆتە دژایەتیەکی ئاشکراوە لەگەڵ چارەنوس و بەختەوەریاندا. لە هەمانکاتیشدا ئاماژەیە بە غیابی ئاڵتەرناتیڤێکی کۆمەنیستی کە لەباتی ئاسۆی کۆچ و ڕەو بە هەندەران بەرەو ژیانێکی بەختەوەر، ڕوخان و هەڵپێچانی ئەم دەسەڵاتە بکاتە ئاسۆی گەلان بەدوای بەختەوەریدا.

لەوحەی چینەکان

کەمایەتێک بۆتە خاوەن سەروەت و سامانی ژێرزەوی و سەرزەوی و

کۆمپانیا و پڕۆژە ئابوریەکان و خاوەن دەزگاکانی ڕاگەیاندنی دەنگ و ڕەنگ و نوسینن لە چەشنی ڕادیۆکان و تەلەفزیۆنەکان و ڕۆژنامە و گۆقارەکان و خاوەن میلیشیا و دەسەڵات و حکومەت و پەرلەمان.
مێژووی سیاسی فەرمانڕەوایەتیەکەشی لایەک سەرکوتی ئازادی و ناڕەزایەتیەکان و ملهوڕی و ترۆر تەقاندن بووە، لایەکی تریش تا بۆی کرا بێت یاسای کۆنەپەرستانەیان داسەپاندوە دژی ئازادی و یەکسانی ژن و پیاو، دژی ڕێکخراوبونی کرێکاران لەهەر جۆرە ڕێکخراوێکی سەندیکایی وەیا شۆراییدا.
لە بەرامبەر ئەمەدا زۆربەی هەرە زۆری دانیشتوانی کوردستان داماڵراون لە خاوەنداریەتی هۆکانی بەرهەم هێنان و هەڵژێندراونەتە بازاڕێکەوە کە کار تیایدا دەگمەنە. خاڵی جەوهەری لە پێناسەی کرێکاردا نەک ئەو کەسەیە کە لە کارگە یان شوێنێکی کار کاردەکات، بەڵکو ئەو کەسەیە کە داماڵراوە لە هۆکانی بەرهەمهێنان و مەجبورە بۆ ژیانکردن ئامادە بێت بە کارکردن بۆ کەسانێکی تری خاوەن پڕۆژەی ئابوری و کارخانەکان، جا ئەگەر کار نەبێت ئەوا کرێکارێکی بێکارە. بەم پێیە سەرمایە پەیوەندیەکی کۆمەڵایەتیی چەوسێنەرانەیە لەسەر بنەمای خاوەنداریەتی تایبەتی کەمایەتیەک بە هۆکانی بەرهەمهێنان و زوربەیەکی داماڵڕاو لێیان و ئامادە بە کارکردن و ژیان لە هەلومەرجێکدا کە ئەو کەمایەتیە دیاری دەکەن.
وێڕای ئەو قوتبیبونە چینایەتیەی سەرەوە، توێژێکی بەرفراوانی وردە بورژوازیش چ لە دام و دەزگای ئیداری دەوڵەت و چ ئەهلی کەسابەت لە پەراوێزی بازاڕ و پڕۆژە ئابوریەکاندا خەریکن بە چەرمەسەریەوە بژێوی خۆیان بەڕێوە دەبەن.

ئاڵوگۆڕە سیاسیە چینایەتیەکان

ئەم ئاڵوگۆڕە ئابوری و کۆمەڵایەتیانە ڕەنگدانەوەی خۆشی لە ئاستی بزوتنەوە کۆمەڵایەتیە سیاسیەکاندا هێناوەتە ئاراوە لەناو چینە جیاجیاکانی کۆمەڵگەدا. لەناو دەرونی بورژوازیدا ڕەوتێکی ناسیوناڵ لیبڕاڵ کە سوپایەک لە قەڵەم بەدەست و میدیاکاری بەرهەمهێناوە، هوشیاری دەداتە دەسەڵات کە فەرمانڕەوایی بەم شکڵە و بەم شێوازە ئایندەکەی دەکەوێتە بەر مەترسی ڕاپەڕین و شۆڕشی کرێکاران و زەحمەتکێشان، بۆیە خوازیاری دەوڵەتی دامەزراوەییە ئیداریەکان، سەروەری یاسا، دەستاودەست پێکردنی دەسەڵات و هەڵوەشاندنەوەی میلیشیای حزبەکانە لەناو سوپایەکی نیشتیمانی غەیرە حزبیدا.
لیبرالیزم لە کوردستاندا لە غیابی ئەوەی کە توانیبێتی حزبی سیاسی

تایبەت بەخۆی بەهێنێتەدی، چاوی بڕیبێ "بزوتنەوەی گۆڕان" لە (2009) بەدواوە تا وەک ئامڕازێکی سیاسی بۆ بردنەوەی پێشەوەی ئامانج و ستراتیژی خۆیان کەڵکی لێوەرگرن و چ باشتر کە بشبێتە حزبی خوازیاری ئەوانیش. بەڵام پڕۆسەی پەرەسەندنی ئەم حزبە زۆر دڵخۆشکەر نەبوو بۆیان. گرفتی لیبراڵەکانی کوردستان لەگەڵ حزبی "گۆڕان"دا، لایەک بنکەیەکی جەماوەری ڕادیکاڵە کە "گۆڕان" لەناو شەپۆلی ناڕەزایەتییەکانی کوردستاندا لە (2009) تا (2013) توانی بیانکێشێتە ژێر باڵی خۆیەوە، کە نەک هەر سەرکردایەتییەکەی هەراسان کردوە، بەڵکو نیگەرانیشی لای لیبراڵەکان هەناوەتە ئاراوە. وەڕای ئەم نیگەرانییە، لیبڕاڵەکان لە ئێستادا نیگەرانی داخزانی ڕێژ بەڕێژی سەرکردایەتی ئەو حزبەن ڕووە و ڕەگوڕیشە ئەسڵیەکانی خۆی و پەیوەستبوونەوەی بە جۆباری ناسیونالیزمە کلاسیکەکەی "ی.ن.ک" و "پارتی"ەوە.

لەناو بەرەی کرێکار و زەحمەتکێشیشدا، ئەگەر چاوێک بە مێژووی چارەکە سەدەی ڕابردووی کوردستاندا بخشێنینەوە، دەبینین ناڕەزایەتی و خۆپێشاندانەکانیان ڕاستەوخۆ دژی دەسەڵاتی حزبە قەومییەکانی کوردستانە بووە و یەخەی ئەوانی گرتووە. وەک تەقینەوەی جەماوەری تووڕە و ناڕازی بەڕووی ئەم دەسەڵاتە لە ئەگەستی (2006)، خۆپێشاندانە بەرفراوانەکانی بزوتنەوەی سەردەشت عوسمان (2010) و بزوتنەوەکەی (17)ی شوباتی (2011) و بەدوای ئەوانەشدا جارێکی تر تەقینەوەی جەماوەر بەڕووی ئەم دەسەڵاتەدا لە ئەگەستی (2015) و دواییینیان زنجیرەی خۆپێشاندانە بەرفراوانەکانی کۆتایی سێپتەمبەری (2016) تا کانونی دووەمی (2017)، ئەڵبەتە جگە لەو چرکەساتانەی کە لەسەرەوە ئاماژەمان پێداون، ڕۆژانەش بەدرێژایی ئەو چارەکە سەدەیە، ناڕەزایەتییەکان وەک زنجیرەیەکی بەردەوام و نەپساوە لە ئارادا بوون بەدژی ئەم دەسەڵاتە.

جاران لەسەردەمی ڕژێمی (بەعس)دا، هەر بزوتنەوەیەکی ناڕەزایەتی و هەر خۆپێشاندانێک کە لە کوردستاندا سەری هەڵبدابایە، بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبە قەومییەکانیش هەم تیا مەوجود بوون و هەم بەشێک بوون لە ڕێکخستن و ڕابەرایەتیشی، بەڕادەیەک کە ئەو ناڕەزایەتیانەی شار و شارۆچکەکانی کوردستان بەدژی دەوڵەتی ناوەندی بەغدا لە چوارچێوەی ئاسۆ و ئامانجەکانی بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبە قەومییەکاندا لە قاڵب درابوون، بۆیە لەو سەردەمەدا ئەستەم بوو جیاوازی بکرێت لە نێوان بزوتنەوەی کوردایەتی و بزوتنەوەی ناڕەزایەتی و خۆپێشاندانەکان دژی دەوڵەتی

ناوەندی.
بەڵام لە (1991) و بەتایبەت لە (2003) بەدواوە، کە پەرەسەندنی سەرمایەداری و وجودی کرێکار و زەحمەتکێش لەناو کۆمەڵگەدا کێشەکی قورسی پەیدا کردوە و حزبە ناسیونالیستەکانی کوردستانیش پەیوەندیەکی توندوتۆڵتر و ڕاستەوخۆتریان بە سەرمایەدارانی کوردستان و بە هاوپشتانی نێونەتەوەیی بورژوازیەوە پەیدا کردوە، دەبینین بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان و شەپۆلی خۆپێشاندانە یەک لەدوای یەکەکان، ڕاستەوخۆ دژی دەسەڵاتی ئەم حزبە ناسیونالیستانەیە کە نوێنەری سەرمایەی ناوخۆ و بەرژەوەندیەکانی ئیمپریالیزمە. لەڕووەوە ئەو یەکانگیر بوونەی جەماوەری کرێکار و زەحمەتکێش و بزوتنەوەی ناسیونالیزم لە کوردستاندا لەناو بزوتنەوەیەکی یەکگرتوودا دەمێکە کۆتایی هاتووە، بزوتنەوە ناڕەزایەتیەکان و خۆپێشاندانەکان لەلایەک و بزوتنەوەی کوردایەتی و حزبە قەومیەکانیش لەلایەکی ترەوە بوون بە دوو قوتبی دژ بەیەک. ڕیزی کرێکار و زەحمەتکێش بە واقعی و بە عەمەلی نزیک بە چارەکە سەدەیەکە جیابۆتەوە لە بورژوازی هەرێمەکە.

بەڵام ئەوەی کە تا چ ڕادەیەک ئەم جیابوونەوە مادیە (واقعی و عەمەلیە) سەری کێشاوە بە جیابوونەوە لە ئاسۆی فکری-سیاسی بورژوا ناسیونالیست و بەتایبەت ناسیونالیزمی لیبراڵ لە کوردستاندا مەسەلەیەکی ترە کە دواتر دەینەسەری. وە خودی ئەم ڕیفڕاندۆمەی ئێستاش خاڵێکە لەو کێشمەکێشە لە مەیدانی خۆجیاکردنەوەی ئاسۆی فکری و سیاسی کۆمۆنیزمەکی ڕادیکاڵی کرێکاری لە ئاسۆی بورژوا ناسیونالیست و ناسیونالیزمی لیبراڵ و "لیبرالیزمەکی چەپ"ی ناو بزوتنەوەی کۆمۆنیستی کوردستانی عێڕاق.

ماویەتی ......

nadr1506@yahoo.com
2017-08-11